

Nr 756

Av herr **Vigelsbo m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 26, angående anslag till investeringar i försvarets fabriksfond m. m.*

I propositionen nr 26 angående anslag till investeringar i försvarets fabriksfond m. m. föreslås för budgetåret 1965/66 en investeringsram om 31,6 milj. kronor, innebärande en ökning med ca 8 milj. kronor i förhållande till den beräknade medelförbrukningen för innevarande budgetår. I anslutning härtill hemställes, att riksdagen dels bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna ett mellan försvarets fabriksstyrelse och Jämtlands läns landsting preliminärt träffat avtal och dels anvisar ett investeringsanslag under försvarets fabriksfond av 14,5 milj. kronor för budgetåret 1965/66 till Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk. Det med Jämtlands läns landsting träffade preliminära avtalet avser bl. a. byggande av ett statligt tvätteri i Östersund för en beräknad kostnad av 5,5 milj. kronor.

Av de föreslagna investeringarna belöper ca 23,2 milj. kronor på större investeringsobjekt (fabriker ca 16 milj. kronor och tvätterier ca 7,2 milj. kronor), ca 7,3 milj. kronor på övriga investeringsobjekt samt ca 1,1 milj. kronor på diverse och oförutsett.

I förevarande sammanhang må erinras om att försvarets fabriksstyrelse nyligen till Kungl. Maj:t avlämnat förslag till ny organisation för fabriksstyrelsen m. m. Förslaget bygger på ett av en särskild arbetsgrupp inom försvarets fabriksverk utarbetat betänkande angående strukturrationalisering vid fabriksverket. Denna strukturutredning har verkställts som en följd av att beläggningen av militära produkter vid fabriksverket under senare delen av 1950-talet och början av 1960-talet successivt avtagit.

Statskontoret har i ett den 14 januari 1965 i ärendet avgivet remissutlåtande bl. a. fastslagit, att fabriksverkets produktion till sin struktur är påtagligt oenhetlig och relativt litet integrerad. Under de tre senaste budgetåren har orderingången från det svenska försvaret till de fem fabriker som tillsammans bildar vapen- och ammunitionsgruppen uppgått till mindre än 40 milj. kronor. Enligt statskontorets beräkningar måste dessa fabriker redan med nuvarande personella och materiella resurser för att bli lönsamma nå ett årligt produktionsvärde av 85—90 milj. kronor, vilket innebär att order för ca 40—50 milj. kronor måste anskaffas varje år i form

av civiltillverkningar och tillverkningar för export. Läget är f. n. alltså det att orderingången från svenska försvaret icke täcker ens hälften av den tillgängliga produktionsvolymen. Statskontoret har vidare framhållit, att det torde vara orealistiskt att räkna med en ökning av fabriksverkets andel av det svenska försvarets nuvarande materielanskaffning samt att mycket försiktiga bedömningar också måste göras i fråga om möjligheterna att i tillräcklig omfattning bibehålla verkets tillförsel av civil- och exportorder. Mot denna bakgrund har statskontoret, som anser det realistiskt att räkna med en minskad produktionsvolym vid vapen- och ammunitionsfabrikerna, sammanfattningsvis uttalat följande.

Det torde enligt statskontorets mening kunna ifrågasättas, huruvida icke den inom fabriksstyrelsen verkställda undersökningen borde kompletteras med en extern förutsättningslös utredning. Det synes därvid lämpligt, att i första hand söka bedöma den produktionsvolym, som över huvud erfordras för tillverkning av vapen och ammunition av mer konventionell typ inom landet. Vidare bör klarläggas omfattningen av den produktion, som av beredskapsskäl eller med hänsyn till vidareutvecklingen av vapen (vapensystem) och ammunition med nödvändighet måste ske i statlig regi. Det bör i detta sammanhang uppmärksammas, att den civila industrien redan nu svarar för huvuddelen av krigsmaterielleveranserna till försvaret.

Fabriksverkets huvuduppgift ligger inom krigsmaterieltillverkningen. Vid utredningen bör därför även undersökas den lämpligaste volymen av verkets civila produktion vid fabrikerna med utgångspunkt dels från att denna utgör ett komplement till den militära tillverkningen för att så långt det är möjligt trygga en jämn sysselsättning, dels från att verkets samlade militära och civila produktion vid vapen- och ammunitionsfabrikerna får en även företagsekonomiskt riktig omfattning.

Först efter en sådan allsidig utredning — som torde ligga helt i linje med av riksdagens revisorer under senare år gjorda uttalanden — torde det vara möjligt att bedöma de investeringar, som kan anses nödvändiga i fabriksverkets industrier under de närmaste åren.

I fråga om tvätterierna, vilkas lämpligaste organisationsform f. n. utredes av en av fabriksstyrelsen tillsatt kommitté, har statskontoret i sitt ovannämnda remissutlåtande erinrat om att det finns anledning förmoda att landstingen, som från år 1967 övertar administrationen av de statliga mentalsjukhusen, före år 1970 kommer att belägga dessa anläggningar till 75 procent. Statskontoret har därför i likhet med 1964 års riksdagsrevisorer ansett "det angeläget att under det fortsatta utredningsarbetet frågan om huvudmannaskapet får en sådan allsidig belysning, att däri kommer att inrymmas även konkreta förslag om totalt överförande till landstingen av tvätteriverksamheten". Statskontoret har vidare i sitt remissutlåtande över riksdagens revisorer år 1964 gjorda uttalande rörande fabriksverkets tvätterier framhållit, att statskontoret finner "det

naturligt att resultatet av pågående utredning bör avvaktas, innan ställning tages till frågan om ytterligare *kapitalinvesteringar* i tvätterierna".

Under åberopande av vad ovan anförts och då det icke minst i nuvarande ekonomiska läge är angeläget att statliga investeringar föregås av noggranna och allsidiga överväganden, får vi hemställa,

1) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en extern förutsättningslös utredning rörande omfattningen och inriktningen av fabriksverkets framtida verksamhet, samt

2) att i avvaktan på resultatet av den föreslagna utredningen Kungl. Maj:ts förslag i förevarande proposition godkännes endast i den mån så är oundgängligen nödvändigt för upprätthållande tills vidare av driften vid försvarrets fabriksverk i nuvarande omfattning.

Stockholm den 3 mars 1965

Sven Vigelsbo

C.-G. Enskog

Hans Nordgren

John Eriksson
i Bäckmora

Emil Elmwall

Arne Persson
i Heden